ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

MUDDATLI VA JAMG'ARMA DEPOZITLARI BO'YICHA OPERATSIYALAR HISOBI

Boyqobilova I. J.

SamISI Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit kafedrasi assistenti

Axmatov Aziz

Samarqand iqtisodiyot va servis istituti talabasi

Annotatsiya. Muddatli va jamg'arma depozitlari bo'yicha operatsiyalar hisobi tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash hamda depozit siyosatini samarali yuritishda muhim ahamiyat kasb etadi, shu sababli ushbu jarayonlarni buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish masalasi dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqot davomida tizimli tahlil, iqtisodiy taqqoslash va amaldagi bank amaliyotlarini o'rganish usullaridan foydalanilib, depozit operatsiyalarining hisobini yuritish mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijasida muddatli va jamg'arma depozitlarini rasmiylashtirish, foizlarni hisoblash hamda ularni moliyaviy hisobotlarda aks ettirish jarayonlarida uchraydigan asosiy muammolar aniqlandi va ularni bartaraf etishga qaratilgan amaliy yondashuvlar ishlab chiqildi. Shuningdek, depozit operatsiyalarini hisobga olishda ichki nazorat tizimini kuchaytirish bank resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishga xizmat qilishi asoslab berildi. Tadqiqot yakunida depozit operatsiyalarining to'g'ri va shaffof hisobini yuritish banklarning moliyaviy ishonchliligini mustahkamlashi hamda mijozlar ishonchini oshirishda muhim omil ekanligi xulosa qilindi.

Kalit so'zlar: muddatli depozitlar, jamg'arma depozitlari, depozit operatsiyalari, buxgalteriya hisobi, tijorat banklari, foiz hisoblash, moliyaviy hisobot, bank nazorati.

Аннотация. Учет операций по срочным и сберегательным депозитам имеет огромное значение для обеспечения финансовой стабильности коммерческих банков и эффективного проведения депозитной политики, поэтому вопрос корректного отражения этих процессов в бухгалтерском учете становится актуальной научной проблемой. В ходе исследования механизмы учета депозитных операций были научно проанализированы с использованием методов систематического анализа, экономического сравнения и изучения современной банковской практики. В результате исследования были выявлены основные проблемы, возникающие в процессах регистрации срочных и сберегательных депозитов, расчета процентов и их отражения в финансовой отчетности, а также разработаны практические подходы к их устранению. Было также обосновано, что укрепление системы внутреннего контроля в учете депозитных операций способствует повышению эффективности использования банковских ресурсов. В заключение исследования был сделан вывод, что корректный и прозрачный учет депозитных операций является важным фактором повышения финансовой надежности банков и укрепления доверия клиентов.

Ключевые слова: Срочные депозиты, сберегательные депозиты, депозитные операции, бухгалтерский учет, коммерческие банки, расчет процентов, финансовая отчетность, банковский надзор.

Abstract. Accounting for operations on term and savings deposits is of great importance in ensuring the financial stability of commercial banks and effectively conducting deposit policies, therefore, the issue of correctly reflecting these processes in accounting is emerging as an urgent scientific problem. During the study, the mechanisms for accounting for deposit operations were scientifically analyzed using the methods of systematic analysis, economic comparison, and the study of current banking practices. As a result of the study, the main problems encountered in the processes of registration of term and savings deposits, calculation of interest, and their reflection in financial statements were identified, and practical approaches were developed to eliminate them. It was also substantiated that strengthening the internal control system in accounting for deposit operations serves to increase the efficiency of using bank resources. At the end of the study, it was concluded that correct and transparent accounting for

deposit operations is an important factor in strengthening the financial reliability of banks and increasing customer confidence.

Keywords: term deposits, savings deposits, deposit transactions, accounting, commercial banks, interest calculation, financial reporting, banking supervision.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklarining moliyaviy barqarorligi va resurs bazasining mustahkamligi ko‘p jihatdan depozit operatsiyalarining samarali tashkil etilishiga bog‘liq hisoblanadi. Ayniqsa, muddatli va jamg‘arma depozitlari banklarning uzoq muddatli resurs manbai sifatida kreditlash faoliyatini rivojlantirish, investitsion loyihalarni moliyalashtirish hamda likvidlilikni ta’minlashda muhim o‘rin egallaydi. Zamonaviy bank tizimida mijozlar mablag‘larini jalb qilish bo‘yicha raqobatning kuchayishi, raqamli bank xizmatlarining rivojlanishi va moliyaviy operatsiyalarning murakkablashuvi depozit operatsiyalarini hisobga olish tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Shu sababli muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobini takomillashtirish masalasi nafaqat amaliy, balki ilmiy jihatdan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Bank amaliyotida depozit operatsiyalari bilan bog‘liq jarayonlarning to‘g‘ri hisobga olinishi moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta’minlashda asosiy omillardan biri hisoblanadi. Depozitlarni qabul qilish, ular bo‘yicha foizlarni hisoblash, mijozlar bilan hisob-kitoblarni yuritish hamda depozit mablag‘larining harakatini nazorat qilish jarayonlari aniq va shaffof hisob tizimini talab qiladi. Agar ushbu operatsiyalar buxgalteriya hisobida to‘liq va tizimli aks ettirilmasa, bank faoliyatida moliyaviy xatolar, likvidlilik bilan bog‘liq muammolar hamda ichki nazoratning sustlashuvi kuzatilishi mumkin. Bu esa bank tizimining umumiy barqarorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Shuning uchun depozit operatsiyalarining iqtisodiy mazmunini chuqur o‘rganish va ularning hisobini yuritish mexanizmlarini takomillashtirish ilmiy tadqiqotlarning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi.

Mavzu doirasidagi asosiy ilmiy muammo shundan iboratki, amaldagi depozit operatsiyalari hisobi tizimi ayrim hollarda bank amaliyotidagi zamonaviy o‘zgarishlar va raqamli moliyaviy xizmatlar bilan yetarli darajada integratsiyalashmagan. Xususan, muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha foizlarni hisoblash, ularni moliyaviy hisobotlarda aks ettirish hamda depozit operatsiyalarining ichki nazorat mexanizmlarini tashkil etishda ayrim metodik va tashkiliy kamchiliklar mavjud. Bundan tashqari, depozit operatsiyalarining hisobini yuritishda banklar o‘rtasida yagona amaliy yondashuvning yetarlicha shakllanmaganligi ham muhim muammolardan biri hisoblanadi. Natijada ayrim holatlarda depozit mablag‘lari harakatini nazorat qilish va ularning moliyaviy natijalarga ta’sirini baholash jarayonlari murakkablashmoqda.

Mavzuga oid mavjud ilmiy adabiyotlar va iqtisodiy tadqiqotlarda asosan depozitlarning bank resurs bazasidagi o‘rni, ularning iqtisodiy mohiyati hamda depozit siyosatini yuritish masalalari keng yoritilgan. Biroq muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobining amaliy jihatlari, ayniqsa foiz hisoblash mexanizmlari, ichki nazoratni tashkil etish va moliyaviy hisobotlarda aks ettirish usullarining kompleks tahlili yetarli darajada tadqiq etilmagan. Shuningdek, ko‘plab tadqiqotlarda depozit operatsiyalarining nazariy jihatlariga urg‘u berilgan bo‘lsa-da, zamonaviy tijorat banklari faoliyatidagi amaliy muammolar va ularni bartaraf etish mexanizmlari yuzasidan aniq ilmiy yondashuvlar yetishmaydi. Aynan shu jihat ushbu tadqiqotning ilmiy bo‘shlig‘ini tashkil qiladi.

Mazkur maqolada o‘quvchi va izlanuvchilar uchun muhim bo‘lgan bir qator savollarga javob izlanadi. Birinchi savol — muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobi bank faoliyatida qanday iqtisodiy ahamiyat kasb etadi? Ikkinchi savol — depozit operatsiyalarini hisobga olish jarayonida uchraydigan asosiy muammolar va kamchiliklar nimalardan iborat? Uchinchi savol esa — depozit operatsiyalari hisobini takomillashtirish banklarning moliyaviy barqarorligi va ichki nazorat tizimiga qanday ta’sir ko‘rsatadi? Ushbu savollarga ilmiy asoslangan javob topish mavzuning nazariy va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

Mazkur maqolaning boshqa tadqiqotlardan farqli jihati shundaki, unda muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobi faqat nazariy jihatdan emas, balki bank amaliyoti bilan uzviy bog‘liq holda kompleks tarzda tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida depozit operatsiyalarining iqtisodiy mazmuni, buxgalteriya hisobida aks ettirilishi, foiz hisoblash mexanizmlari va ichki nazorat tizimining o‘zaro bog‘liqligi yagona tizim sifatida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada mavjud muammolarni bartaraf etishga qaratilgan amaliy yondashuvlarga alohida e’tibor qaratilishi uni boshqa ilmiy ishlardan ajratib turadi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobining nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni takomillashtirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflarni ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot jarayonida depozit operatsiyalarining hisobini samarali tashkil etish banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashi va ichki nazorat tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qilishi haqidagi ilmiy gipoteza ilgari suriladi. Shu asosda maqolada depozit operatsiyalarini hisobga olishning zamonaviy yondashuvlari va ularni amaliyotga joriy etish istiqbollari tahlil qilinadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Tijorat banklarida muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobi masalasi moliyaviy tizim barqarorligi, bank resurslarini shakllantirish va likvidlilikni ta’minlash jarayonlari bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, iqtisodiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu mavzu doirasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar asosan depozit siyosati, depozit resurslaridan foydalanish samaradorligi hamda ularning bank faoliyatidagi o‘rnini yoritishga qaratilgan. Shunga qaramay, depozit operatsiyalarining buxgalteriya hisobi va amaliy hisob yuritish mexanizmlarini kompleks yondashuv asosida o‘rganish dolzarbligicha qolmoqda.

O‘zbekistonlik olimlar orasida Shermuxamedov B. U. depozit resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash orqali depozit siyosatining bank faoliyatidagi strategik ahamiyatini asoslab bergan. Uning tadqiqotida depozitlar bank kredit portfelini shakllantirish va moliyaviy barqarorlikni ta’minlashdagi asosiy manba sifatida talqin qilinadi. Shu bilan birga, Izbosarov B. B. globallashuv sharoitida bank likvidliligini ta’minlash muammolarini o‘rganib, depozitlar bank majburiyatlarining asosiy qismi sifatida likvidlikni boshqarishda hal qiluvchi rol o‘ynashini ta’kidlaydi. Bu yondashuvlar depozitlarning nafaqat resurs manbai, balki risklarni boshqarish vositasi ekanligini ko‘rsatadi.

Keyingi tadqiqotlarda Sobirova N. tijorat banklari depozit siyosatiga ta’sir etuvchi ijtimoiy-iqtisodiy omillarni tahlil qilib, depozitlar hajmi va tarkibi makroiqtisodiy muhit, aholi daromadlari hamda bank tizimiga bo‘lgan ishonch darajasiga bog‘liqligini asoslab beradi. Allaberganov S. esa depozitlar tarkibi va dinamikasini amaliy banklar misolida o‘rganib, depozit portfelini diversifikatsiya qilish zarurligini ilmiy jihatdan asoslagan. Bu tadqiqotlar depozitlarning faqat statik resurs emas, balki doimiy o‘zgaruvchan iqtisodiy kategoriya ekanligini ko‘rsatadi.

Zamonaviy tadqiqotlarda Xudayarov O. O. raqamli bank xizmatlari sharoitida depozit operatsiyalari auditini takomillashtirish masalasiga e’tibor qaratib, raqamlashtirish jarayonlari depozit hisobini yuritishda yangi nazorat va avtomatlashtirilgan tizimlarni joriy etishni talab etishini ta’kidlaydi. Po‘latov S. S. esa raqamli depozitlar va ularning hisobini o‘rganib, depozit operatsiyalarini elektron platformalarda yuritish buxgalteriya hisobining aniqligi va tezkorligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslab beradi. Ushbu yondashuvlar depozit hisobining raqamli transformatsiya bosqichiga kirib borayotganini ko‘rsatadi.

Shuningdek, xalqaro va mahalliy ilmiy manbalarda depozit operatsiyalarini takomillashtirish, bank likvidligi va depozit siyosati o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ham keng tahlil qilingan. Ayrim tadqiqotlarda depozit operatsiyalarini boshqarish bank strategiyasining ajralmas qismi sifatida qaralsa, boshqalarida esa ularni hisobga olish va audit jarayonlarining muhimligi ta’kidlanadi. Bu esa ilmiy adabiyotlarda yagona metodologik yondashuvning to‘liq shakllanmaganligini ko‘rsatadi.

Amaldagi ilmiy izlanishlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, depozit operatsiyalari bo‘yicha tadqiqotlar asosan ularning iqtisodiy mohiyati, depozit siyosati va bank likvidligi bilan bog‘liq jihatlarga qaratilgan. Biroq muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobining aniq buxgalteriya mexanizmlari, ularni standartlashtirish va ichki nazorat tizimi bilan integratsiyasi masalalari yetarli darajada chuqur o‘rganilmagan. Aynan shu jihat mavjud ilmiy adabiyotlarda sezilarli bo‘shliq mavjudligini ko‘rsatadi va mazkur tadqiqotning ilmiy dolzarbligini asoslaydi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobini tizimli o‘rganish uchun deskriptiv va analitik yondashuvga asoslangan aralash tadqiqot dizayni qo‘llanildi, bu esa jarayonlarni kompleks baholash va amaliy bank hisob tizimlarini tahlil qilish imkonini berdi hamda nazariy asoslarni mustahkamladi hamda natijalarni izohlashda metodologik asos bo‘lib xizmat qildi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Ma’lumotlar O‘zbekiston tijorat banklari yillik hisobotlari, Markaziy bank statistik bazasi hamda OAK ro‘yxatidagi ilmiy maqolalardan olindi va ularning ishonchliligi tekshirildi hamda Ma’lumotlar to‘liqligi va solishtirma tahlil imkoniyati ham inobatga olindi. Tanlanma sifatida 2019–2025 yillar oralig‘idagi depozit operatsiyalariga oid agregat ma’lumotlar va yirik tijorat banklari faoliyati statistikasi tahlil qilindi bu esa depozit dinamikasini chuqurroq iqtisodiy baholashga xizmat qildi. Tadqiqotda qiyosiy tahlil, iqtisodiy-mantiqiy yondashuv, tizimli sintez hamda induktiv va deduktiv usullar qo‘llanildi ushbu usullar tadqiqotning ishonchliligini va ilmiy asoslanganligini ta’minladi. Statistik qayta ishlash jarayonida tavsifiy statistik ko‘rsatkichlar, trend tahlili va oddiy korrelyatsion baholash usullari ishlatildi, natijalar esa umumlashtirildi ushbu yondashuv natijalarning statistik ishonchliligini oshirishga yordam berdi shuningdek, natijalar interpretatsiyasi uchun asos yaratildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot natijalari tijorat banklarida muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobining amaldagi holatini tahlil qilish asosida bir qator empirik kuzatuvlarni ko‘rsatdi. Tahlil qilingan davr mobaynida depozit operatsiyalarining umumiy hajmida muddatli depozitlarning ustuvor ulushi saqlanib qolganligi aniqlandi. Jamg‘arma depozitlari esa nisbatan past, biroq barqaror o‘sish dinamikasini namoyon etdi. Banklar kesimida depozit hisobini yuritish amaliyotida farqliliklar mavjudligi kuzatildi, xususan foizlarni hisoblash usullari va kapitalizatsiya davriyligida bir xil standartlashuv yo‘qligi qayd etildi. Shuningdek, ayrim banklarda depozit operatsiyalarini avtomatlashtirish darajasi yuqori bo‘lsa, boshqalarida qo‘lda hisob yuritish elementlari saqlanib qolganligi aniqlandi. Raqamli platformalar orqali ochilgan depozitlar ulushi so‘nggi yillarda ortib borayotganligi kuzatildi. Operatsion jarayonlarda xatoliklar asosan qo‘lda kiritiladigan ma’lumotlar bilan bog‘liq holatlarda yuzaga kelishi aniqlangan. Umuman olganda, depozit operatsiyalari hisobining amaldagi holati heterogen xususiyatga ega ekanligi qayd etildi.

Tadqiqotning asosiy savollariga javoban, depozit operatsiyalari hisobi banklarning resurs bazasini shakllantirish va moliyaviy barqarorligini ta’minlashda muhim boshqaruv instrumenti ekanligi aniqlanadi hamda u bank faoliyatining strategik boshqaruvida asosiy rol o‘ynaydi. Hisob tizimidagi asosiy muammolar foizlarni hisoblashdagi nomuvofiqliklar, raqamlashtirishning bir xil emasligi va avtomatlashtirishning yetishmasligi bilan bog‘liq. Shu bilan birga, depozit operatsiyalarini yuritishda inson omilining yuqori ulushi ma’lumot kiritishdagi xatoliklar va jarayonlarning sekinlashuviga olib kelishi kuzatiladi. Raqamli texnologiyalar joriy etilgan banklarda hisob jarayonlari aniqligi va tezkorligi yuqori natija ko‘rsatadi. Shuningdek, depozit hisobining to‘g‘ri yuritilishi ichki audit samaradorligini oshiradi, moliyaviy axborotlar ishonchliligini ta’minlaydi va risklarni kamaytiradi. Ushbu natijalar kirish qismida qo‘yilgan savollarga bevosita javob beradi hamda depozit operatsiyalarini boshqarishning institutsional va amaliy ahamiyatini yoritadi va strategik rejalashtirishni kuchaytiradi ham.

Adabiyotlar tahlili bilan solishtirganda, olingan natijalar Shermuxamedov va Izbosarov tomonidan ilgari surilgan depozit resurslari va likvidlik o‘rtasidagi bog‘liqlik g‘oyalarini qisman tasdiqlaydi. Shu

bilan birga, Sobirova va Allaberganov tadqiqotlari bilan qiyoslanganda depozit siyosati va uning tarkibiy dinamikasi bo‘yicha farqliliklar yaqqol ko‘rinadi. Xudayarov va Po‘latov ishlari raqamli bank xizmatlari va depozit operatsiyalarini avtomatlashtirishni yoritgan bo‘lsa-da, ushbu tadqiqotda bu jarayonlarning hisob tizimiga ta’siri tizimli baholanadi. Amaldagi ilmiy ishlar ko‘proq depozitlarning iqtisodiy mohiyatiga e’tibor qaratgan bo‘lsa, ushbu tadqiqot operatsion hisob mexanizmlarini kompleks yondashuvda o‘rganishi bilan ajralib turadi. Bu esa depozit operatsiyalarini hisobga olish jarayonlarining standartlashtirilmaganligi va amaliy integratsiyaning yetarli darajada o‘rganilmaganligini ko‘rsatadi hamda ilmiy bo‘shliqni yuzaga chiqaradi. Natijalar bank tizimida depozit hisobining takomillashtirilishi zarurligini ko‘rsatadi. Shuningdek, hisob siyosatini birxillashtirish banklar o‘rtasida muhim ahamiyatga ega. Raqamlashtirish jarayonlari depozit operatsiyalarining aniqligini oshirishga xizmat qiladi. Ichki nazorat tizimining kuchaytirilishi xatoliklar darajasini kamaytiradi. Bu esa banklar faoliyatining ishonchliligini oshiradi.

Tadqiqotning ayrim cheklanishlari mavjud bo‘lib, ular ma’lumotlar bazasining cheklanganligi va tanlanma davrining qisqaligi bilan bog‘liqdir. Shuningdek, ayrim banklar bo‘yicha ma’lumotlarning to‘liq ochiqligi mavjud emasligi natijalarni umumlashtirish imkoniyatini cheklaydi. Ushbu holat natijalarning interpretatsiyasida ehtiyotkor yondashuvni talab qiladi. Amaliy jihatdan natijalar banklar uchun depozit operatsiyalarini hisobga olish tizimini takomillashtirish, raqamlashtirish darajasini oshirish va ichki nazoratni kuchaytirish bo‘yicha tavsiyalar beradi. Shuningdek, ushbu yondashuv moliyaviy axborotlarning ishonchliligini oshirish va resurslarni samarali boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi. Nazariy jihatdan tadqiqot depozit operatsiyalarini hisobga olish bo‘yicha integratsiyalashgan yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi. Natijalar bank tizimida hisob jarayonlarini raqamlashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Bu esa operatsion samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, depozit operatsiyalarida standartlashtirish muhim omil hisoblanadi. Bu banklar o‘rtasida yagona amaliyot shakllanishiga yordam beradi. Natijada moliyaviy tizim barqarorligi mustahkamlanadi. Tadqiqot bank menejmenti uchun qaror qabul qilish jarayonini qo‘llab-quvvatlaydi. Shuningdek, strategik rejalashtirishni kuchaytiradi. Kelgusida chuqur tadqiqotlar zarur. Tizimdagi mavjud muammolar bosqichma-bosqich bartaraf etilishi kerak. Bu bank sektorining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Natijalar umumiy ilmiy ahamiyatga ega va amaliy tavsiyalar beradi ham.

XULOSA

Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, tijorat banklarida muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobi bank resurs bazasini shakllantirish, likvidlikni ta’minlash hamda moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Tahlillar asosida depozit operatsiyalarini yuritish jarayonida hisob siyosatining birxilligi yetarli darajada ta’minlanmaganligi, foizlarni hisoblash va ularni aks ettirish mexanizmlarida amaliy tafovutlar mavjudligi aniqlandi. Shuningdek, raqamlashtirish jarayonlarining turli darajada rivojlanganligi depozit hisobining aniqligi va tezkorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatayotgani kuzatildi.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy ilmiy natija shundan iboratki, depozit operatsiyalari hisobining samaradorligi faqat buxgalteriya jarayonlariga emas, balki bankning umumiy boshqaruv tizimi, ichki nazorat sifati va raqamli infratuzilmasi bilan uzviy bog‘liqdir. Bu esa depozit hisobini alohida texnik jarayon sifatida emas, balki integratsiyalashgan moliyaviy boshqaruv tizimining muhim elementi sifatida ko‘rib chiqish zarurligini ko‘rsatadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari depozit mahsulotlarini diversifikatsiya qilish, hisob jarayonlarini standartlashtirish va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish bank tizimi samaradorligini oshirishga xizmat qilishini tasdiqlaydi. Ayniqsa, avtomatlashtirilgan hisob tizimlarini rivojlantirish inson omili bilan bog‘liq xatoliklarni kamaytirishi va moliyaviy axborotlar ishonchliligini oshirishi bilan ahamiyatlidir.

Umuman olganda, muddatli va jamg‘arma depozitlari bo‘yicha operatsiyalar hisobini takomillashtirish bank sektorining barqaror rivojlanishi uchun muhim omil bo‘lib, u nafaqat ichki hisob tizimini yaxshilashga, balki milliy moliya tizimining raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Shermuxamedov, B. U. (2022). Depozit resurslaridan foydalanishning samaradorlik ko‘rsatkichlari. Moliya va bank ishi, 8(1), 37–41. https://journal.bfa.uz/index.php/bfaj/article/view/75
2. Izbosarov, B. B. (2022). Globallashuv sharoitida tijorat banklari likvidliligini ta’minlashning nazariy va amaliy asoslari. Moliya va bank ishi, 8(3), 106–112. https://journal.bfa.uz/index.php/bfaj/article/view/51
3. Xudayarov, O. O. (2025). Raqamli bank xizmatlarida depozit operatsiyalari auditini takomillashtirish yo‘llari. Multidisciplinary Journal: Fundamental Research Scientific Journal. https://globalscholars.uz/index.php/fundamental/article/view/1598
4. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДЕПОЗИТНЫХ ОПЕРАЦИЙ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН. (2025). Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting, 5(09), 33–40. https://doi.org/10.55439/AFA/vol5_iss09/1198
5. Po‘latov, S. S. (2026). Tijorat banklarida raqamli depozitlar va ularning hisobi. World Scientific Research Journal, 48(1), 118–121. https://openresearch-hub.com/index.php/wsrj/article/view/1245
6. Allaberganov, S. (2025). Tijorat banklarida depozitlar tarkibi va dinamikasi: Tahliliy yondashuv (ATB Turonbank va Trastbank XAB misolida). Qo‘qon Universiteti Xabarnomasi, 14, 41–50. https://doi.org/10.54613/ku.v14i.1120
7. Sobirova, N. (2024). Tijorat banklarining depozit siyosatiga ta’sir etuvchi ijtimoiy-iqtisodiy omillarni baholash. Green Economy and Development, 2(6). https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/journal/index.php/GED/article/view/2377